

УДК 338.2(477)

Є. В. Ковальов

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Розкрито причини подальшого економічного відставання України від країн-конкурентів, послаблення економічної безпеки країни. Досліджено інноваційні напрямки розвитку економіки, енергетичної безпеки і організаційно-економічні заходи протидії корупції, на підставі яких запропоновано шляхи укріплення економічної безпеки України.

20 років незалежного існування для держави – з одного боку, невеликий період, а з іншого – цілком достатній для стрім-

© Ковальов Є. В., 2011

кого економічного піднесення. За такий обмежений термін деякі країни світу, наприклад Японія, Німеччина, Сінгапур, Китай, добивалися в економічному розвитку визначних успіхів. Сучасне керівництво України ставить амбіційні завдання по перетворенню у короткі строки нашої держави в сучасну, розвинуту країну з модернізованою економікою і високим рівнем життя людей. Однак, на нашу думку, для успішного досягнення поставлених цілей необхідно реально аналізувати економічний стан держави і в першу чергу ліквідувати хоча б основні сучасні загрози економічній безпеці держави. Серед таких можна виділити інноваційну відсталість України, енергетичну небезпеку, корупційну загрозу. Дослідженню інноваційного, енергетичного і антикорупційного напрямків зміцнення економічної безпеки України і присвячена наша стаття.

В Україні найбільш важливі дослідження проблеми економічної безпеки ведуть вчені: В. Мунтіян, Г. Задорожний, О. Бандурка, В. Гончарова, В. Духов, Є. Олейников, Г. Пастернак-Таранущенко, Т. Клебанова, Г. Козаченко.

Серед дослідників інноваційних процесів найбільш відомі: В. Геєць, А. Гальчинський, А. Зотов, В. Семиноженко, М. Чечетов, А. Чухно, В. Федоренко, А. Яковлев.

Дослідження сучасних гострих проблем ефективності енергоспоживання та зміцнення енергетичної безпеки держави проводять: С. Денисюк, В. Жовтянський, М. Ковалко, М. Кулик, Ю. Синяк, О. Суходоля, В. Стогній.

Вагомі результати у дослідженні проблеми корупції мають: А. Аркуша, А. Багрій-Шахматов, М. Камлик, О. Литвак, М. Мельник, Є. Невмержицький, А. Скрипник, В. Сташис, М. Хавронюк.

Інноваційний напрямок зміцнення економічної безпеки України

На жаль, сучасна економіка України має переважно сировинну направленість розвитку. Основною експортною галуззю є металургійна промисловість. Близько 40 % валютних надходжень країни забезпечує металургійний сектор [1, с. 72]. Більш як 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси [2, с. 7].

Конкурентоспроможність сировинного напрямку розвитку економіки підтримується низькою вартістю продукції – цьому сприяє застосування дешевої, відносно кваліфікованої робочої сили. Якщо в європейських країнах заробітна плата становить 60–70 % ВВП, то в нас – лише 20–25 % [3, с. 92]. Але протидіють цьому високі енерго- та матеріалоємність продукції, зношеність основних фондів. Знос основних фондів на вітчизня-

них металургійних підприємствах досягає 60 %; тоді як в Японії – 15–20 %, в США і ЄС – 25 % [1, с. 73].

У короткостроковій перспективі вступ України до СОТ сприятиме зростанню виробництва та продажу продукції сировинних галузей на світовому ринку, проте цей напрямок економічного розвитку вважаємо безперспективним з кількох причин:

а) у нинішній час Україна має не настільки великі природні ресурси, щоб їх продавати у вигляді сировини, обкрадаючи наступні покоління;

б) «сировинна» економіка виробляє продукцію з низькою доданою вартістю переважно за неперспективними, брудними або шкідливими технологіями, що знижує можливості майбутнього економічного розвитку країни;

в) Україна має ще достатній економічний потенціал для переробки власних природних ресурсів у конкурентоспроможну продукцію.

Світові пропорції розвитку галузей економіки зовсім інші, ніж в Україні. Прогресивнішою стає галузева структура світової промисловості, в якій перші місця посідають: машинобудування (40 % усієї продукції), хімічна промисловість (більш як 15 %), харчова (14 %), легка промисловість (9 %), металургія (7 %). Найбільш швидко зростаючою галуззю залишається електронна й електротехнічна промисловість [2, с. 5]. Таким чином, сировинний напрямок розвитку сучасної української економіки є не тільки неперспективним, але й суперечить світовим економічним тенденціям та послаблює економічну безпеку нашої країни.

Основним світова економіка вибирає не сировинний, а інноваційний напрямок розвитку. В розвинутих країнах світу до 90 % приросту ВВП створюється за рахунок інноваційної діяльності [4, с. 39]. Інновації дають можливість суттєво нарощувати продуктивність праці, знижувати витрати, підвищувати якість продукції. Постіндустріальні суспільства розвинутих країн все інтенсивніше працюють над здобуттям та збереженням знань як основи інноваційного розвитку. Володіння складними технологіями сприяє розвинутих країнам залишати у себе чисті, безпечні стадії створення продукції, а неконкурентоспроможним країнам передавати функції видобутку сировини і брудного виробництва. Різні рівні доступу до знань і технологій стають основою створення продукції з різною доданою вартістю і нееквівалентного товарного обміну. Зрозуміло, що зміцнення економічної безпеки України знаходиться на напрямках інноваційної діяльності та розвитку галузей, які забезпечують зростання науково-технічного рівня держави. Проте стан еко-

номіки на сучасному етапі свідчить про те, що, на жаль, Україна не має власної, глибоко продуманої стратегії інноваційного розвитку. Відбувається істотне послаблення позицій інноваційно орієнтованих галузей. На машинобудування, яке є серцевиною інноваційної моделі економіки, в Україні припадає лише 11,3 % промислового виробництва, тоді як у розвинутих країнах – 45,3 % і у світі в цілому – 35,9 % [5, с. 60].

Декларуючи необхідність інноваційного розвитку економіки України, держава реально нічого не робить для такого розвитку. Підтвердженням цього є стрімке скорочення обсязі державної підтримки наукової та науково-технічної діяльності. У загальному обсягу реалізованої промислової продукції лише 5,9 % мають ознаки інноваційної, питома вага промислових підприємств, які впроваджували інновації, зменшилася з 14,8 % у 2000 р. до 10,8 % у 2008 р.; частка виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП знизилась у 2008 р. до найнижчого рівня за всі роки незалежності України і становила лише 0,9 %. Для порівняння: аналогічний показник у розвинутих країнах світу дорівнює не менш як 2–3 %, причому частка держави у відповідних витратах досягає в середньому 35–40 % [6, с. 87]. Фактичне ігнорування інноваційного напрямку розвитку практично всього суспільного господарства посилить зниження конкурентоспроможності, подальше економічне відставання від країн-конкурентів, підвищить загрози економічній безпеці держави.

Для зміцнення економічної безпеки України на основі інноваційного напрямку необхідно у першу чергу розробити і ввести в дію ефективний механізм управління інноваціями. Механізм повинен поєднувати ринкові умови використання інновацій підприємствами з посиленням ролі держави у регулюванні інноваційної діяльності. Основними складовими інноваційного механізму зміцнення економічної безпеки держави, на нашу думку, повинні бути:

1. Державне планування інновацій при виділенні стратегічних, тактичних та оперативних цілей. Державі не слід соромитися своєї участі у суспільній господарській діяльності. Вона повинна зрозуміти, що несе відповідальність за безпеку суспільства. Тому в разі збереження ринкового конкурентного середовища доцільна вирішальна роль держави у визначенні цілей інноваційного розвитку.

2. Підтримка та поширення прогресивних організаційних структур управління інноваціями: технопарків, інноваційних бірж, венчурних фірм, інноваційних центрів та інших організаційних форм.

3. Створення ефективної системи фінансового забезпечення інновацій. На нашу думку, стратегічні цілі повинні забезпечу-

ватись фінансовими можливостями держави, тактичні інноваційні цілі – можливостями регіонів, оперативні інноваційні цілі – фінансами підприємств.

4. Розвиток раціоналізації та винахідництва у всіх сферах діяльності. Починати треба, на нашу думку, з підтримки ентузіастів винахідництва і створення суспільної організації типу асоціації, яка б об'єднувала винахідників, створювала умови для обміну інформацією, захисту винахідництва у державі, пошуку умов ефективного використання винаходів у практичній діяльності.

5. Покращення якості освіти і науки. Ефективна інноваційна діяльність неможлива без широкого залучення до освіти та науки талановитої молоді, підвищення професійного рівня фахівців.

Енергетичний напрямок зміцнення економічної безпеки України

За прогнозом, що опублікований у червні 2006 р. міністерством енергетики США, до 2030 р. світовий обсяг споживання первинних енергетичних ресурсів (ПЕР) може вирости на 77 % проти 2001 р. При цьому, найбільш високе зростання споживання ПЕР очікується у країнах, що розвиваються, – на 131 %, у тому числі в КНР – на 169 %. За обсягом споживання ПЕР країни, що розвиваються, перевищать промислово розвинуті країни, де зріст складе лише 19 %, на 535 млн т у.т. У країнах СНД і Східної Європи ріст споживання ПЕР за 2001–2030 рр. очікується на рівні 45 %, обсяг перевищить рівень 1990 р всього на 262 млн т у.т. [7, с. 22].

Незважаючи на зусилля ряду країн з нарощування потужностей в атомній енергетиці і використанні відновлюваних джерел енергії, головне положення в структурі споживання енергії у світі в 2001 – 2030 рр. збережеться за енергоносіями органічного походження. Їх частка у світовому енергоспоживанні зостанеться приблизно на одному рівні: 85,4 % у 2000 р. і 85 % у 2030 р. при незначному підвищенні частки енергії АЕС, ГЕС та інших відновлюваних джерел енергії з 14,6 % до 15,0 %. У загальному обсязі споживання і виробництва первинних енергетичних ресурсів перше місце збережеться за нафтою, друге – за газом і третє – за вугіллям, хоча, відповідно до прогнозу, протягом усього періоду темпи споживання нафти і газу будуть поступово знижуватись. Якщо у 2001–2010 рр. щорічні темпи приросту обсягів споживання нафти склали біля 1,4 % і газу – 2,15 %, то у 2021–2030 рр. ці показники для нафти знизяться до 0,7 %, газу – до 1,8 %. Споживання газу збільшується швидше, ніж нафти. Таким чином, за весь прогнозний період очі-

кується перевищення щорічних темпів приросту споживання газу над відповідними показниками для нафти: у 2001–2010 рр. – у 1,5 рази і в 2021–2030 рр. – у 2,5 рази [7, с. 22].

Таким чином, на початку XXI ст. на фоні збільшення населення Землі спостерігається дуже інтенсивне використання її обмежених енергетичних ресурсів.

Напружена ситуація із забезпечення економічного розвитку енергетичними ресурсами складається і в Україні. Щоб успішно конкурувати у сучасному глобалізованому світовому середовищі, Україні необхідно мати надійні джерела енергопостачання.

Основний органічний енергоносіє у нашій державі – вугілля. За загальними оцінками у надрах України може бути зосереджено до 300 млрд т вугілля. Якщо за даними західних експертів світових запасів нафти та газу вистачить на 80–90 років, вугілля – на 350 років, то вітчизняних запасів вугілля вистачить на 400 років. Це дає можливість розглядати сучасну вугільну енергетику як пріоритетну, а вугілля як основний енергетичний ресурс України. Потенціальні ресурси вуглеводів України в перерахунку на умовне паливо складають 8417,8 млн т, в тому числі нафти – 1325,7 млн т (15,7 %), газового конденсату – 380,5 млн т (4,5 %), газу вільного – 6435,7 млрд м³ (76,5 %), газу розчиненого – 275,9 млрд м³ (3,3 %) [8, с. 3].

Одним із важливих аспектів енергетичної безпеки нашої держави є те, що Україна відноситься до кола енергодефіцитних країн, – потреба у первинних енергетичних ресурсах задовольняється за рахунок власного видобування приблизно на 40 %; 60 % енергоносіїв доводиться закупувати. Україна забезпечує себе газом власного видобутку тільки на 25 %, а нафтою – на 10 % [9, с. 6].

Домінуюча роль у паливному балансі України належить природному газу, частка якого складає 43 % по відношенню до всіх видів енергетичних ресурсів. Зі споживання газу Україна займає 6-е місце у світі після США, Росії, Великої Британії, Німеччини і Канади. Слід зауважити, що 75 % споживання газу – це імпорт з Росії або через Росію. За вимогами стандартів економічної безпеки держави прийнято, що імпорт енергоресурсів з одного джерела не повинен перевищувати 25–30% загального обсягу. Тобто необхідно 3–4 різних закордонних постачальники ресурсів.

Іншим важливим аспектом енергетичної безпеки для України є рівень ефективності споживання енергоресурсів. Слід підкреслити, що у світі, особливо в останні роки, приділяється значна увага підвищенню ефективності енергоспоживання. Стрімке зростання цін на енергоносії стає вирішальним факто-

ром зростання ефективності використання енергії і переходу на енергозберігаючий шлях розвитку.

Для нашої держави загрозливим є те, що в Україні у виробництві і споживанні енергії використовуються застарілі технології та обладнання зі значним фізичним зносом. Так, нині 92 % енергоблоків теплових станцій вичерпали розрахунковий ресурс, а 64 % – перейшли межу фізичного зношення [10, с. 51].

Для того, щоб виробити вартість валового внутрішнього продукту, еквівалентну одному долару США, українській економіці необхідно використати енергоносіїв у обсязі 2,6 кг еквівалента нафти. Це один з найвищих показників у світі. Для порівняння: середньосвітовий показник складає 0,3 кг; середній показник всіх інших країн, які у минулому входили до складу Радянського Союзу, – менше 1,5 кг [11, с. 9]. Рівень енергоефективності в Україні практично не змінився і залишається на низькому рівні. Тому питання енергетичної безпеки України на цей час дуже загострене і його треба поступово вирішувати.

Для сталого економічного розвитку України необхідно, на нашу думку, задіяти наступні напрямки зміцнення її енергетичної безпеки.

По-перше, диверсифікувати забезпечення суспільного виробництва первинними енергетичними ресурсами. Створити для цього 3–4 незалежні одне від одного джерела енергоресурсів. Особливу увагу при цьому приділити вітчизняному видобутку нафти, газу, вугілля.

Другий напрямок – широке технічне переозброєння і модернізація обладнання енерговидобувних галузей, використання у господарській діяльності сучасних енергоефективних технологій. Щоб швидко та економніше реалізувати цей напрямок, необхідно, у першу чергу, ретельно вивчати і використовувати досвід розвинутих країн в енергетичній сфері.

По-третє, в Україні на основі адміністративних, економічних, правових і соціальних методів управління доцільно створити систему ефективного використання енергетичних ресурсів. Система повинна охоплювати всі галузі виробництва та сфери життя суспільства і сприяти раціональному споживанню енергетичних ресурсів.

Четвертий напрямок зміцнення енергетичної безпеки України пропонуємо здійснювати на основі посилення боротьби з тіньовою економікою. Існування тіньових економічних процесів призводить до розкрадання значної кількості енергетичних ресурсів. Боротьба з тіньовою економікою поряд з іншими позитивними результатами надасть можливість суттєво підвищити ефективність використання енергетичних ресурсів.

П'ятим напрямком вважаємо розробку науково обґрунтованої стратегії забезпечення розвитку України енергетичними ресурсами на найближчі 100 років. Стратегія повинна всебічно і глибоко:

- визначити місце України у світовому енергетичному середовищі;
- оцінити сучасні і майбутні енергетичні загрози для країни;
- назвати напрями створення міцної енергетичної бази економічного розвитку;
- створити практичні механізми реалізації цієї стратегії.

Шостий напрямок проявляється у тому, що Україні дуже потрібна сучасна, гнучка, високопрофесійна зовнішня політика у сфері її енергетичних інтересів. Це дуже актуально в умовах збереження Росією практично монопольного права на поставку та транспортування до України енергоресурсів; для найкращого використання Україною своїх можливостей у транспортуванні природного газу з Росії до Європи; для забезпечення оптимальних умов закупівлі та продажу енергоресурсів на зовнішніх ринках.

Антикорупційний напрямок зміцнення економічної безпеки України

З метою ефективної протидії і знищення корупції в Україні були розроблені і прийняті численні законодавчі акти: але, незважаючи на це, корупція продовжує існувати і наносити суспільству значні втрати.

Дослідження свідчать про значне враження корупцією інститутів влади та органів управління. При цьому, її поширення характеризується дуже високими темпами. Так, за даними рейтингового дослідження міжнародної організації Transparency International, в 2010 р. Україна за рівнем корупції займала 146 місце серед 180 країн світу [12, с. 6]. У 2009 р., за оцінками тієї ж міжнародної правозахисної організації Transparency International, Україна за рівнем корупції займала 118 позицію зі 180 країн [13, с. 6]. Тобто всього за рік Україна за поширенням корупції погіршила свій рейтинг на 28 позицій.

Як складне і загрозливе суспільне явище корупція має соціальні, політичні, морально-психологічні, правові та економічні наслідки.

Система бюрократичного корупційного управління сприяє поширенню та відтворенню тіньової економіки. За даними досліджень Світового банку, у світі щороку щонайменше 1 трильйон доларів – це сума хабарів [13, с. 6]. Офіційний (без врахування тіньового) валовий внутрішній продукт України в 2008 р. дорівнював 948056 млн грн [14, с. 31]. За нашими оці-

нками, обсяги тіньової економіки в останні роки орієнтовно знаходяться на рівні 47 %. Звідси: тіньовий валовий внутрішній продукт приблизно складає 840729 млн грн, а сумарний валовий внутрішній продукт – 1788785 млн грн. За даними досліджень, біля третини економіки заходить в тінь внаслідок дії корупційного фактора в управлінні державою. Тобто біля 280,2 млрд грн під тиском корупції переходять в тіньову економіку. Зрозуміло, що це дуже великі втрати, які суттєво послаблюють економічну безпеку держави і стають реальною загрозою в цілому для національної безпеки України. Керівництву держави слід негайно звернути увагу на ці загрозові процеси і вжити невідкладних заходів з ефективною протидією корупції, у першу чергу, в економічній сфері.

У світі існують дві реальні моделі – азіатська і європейська, які ефективно вирішують проблему протидії корупції. Основою азіатської моделі є суворий контроль за діяльністю чиновників та жорстокі покарання за хабарництво й інші прояви корупції. В європейській моделі корупції протидіють на основі усунення її причин і умов, зняття обмежень в економіці, максимальної гласності у державних справах та високих етичних норм.

Аналізуючи ефективність використання азіатської моделі протидії корупції, варто поглянути на міжнародний досвід щодо застосування жорстоких покарань. Наприклад, в Китаї показові розстріли звинувачених у хабарництві чиновників відбуваються часто. За таких умов кількість хабарників зменшується, проте корупційні фінансові обіги не знижуються, оскільки миттєво у декілька разів зростають суми хабарів як данина високому ризику. Крім цього, такий підхід призводить ще до одного суттєвого негативного наслідку – відбувається різке посилення іншого прощарку – чиновників правоохоронних органів, оскільки в їх компетенції – право призначати міру покарання. Логічним продовженням цього стає зростання рівня корупції у правоохоронних органах. Таким чином, держава ризикує послабити, або навіть зруйнувати, правоохоронні органи, що загрожує національній безпеці країни.

На наш погляд, упор треба робити не на жорстокості, а на невідворотності покарання і особливо – посиленні профілактичних заходів попередження злочину. В цілому ж зрозуміло, що для ефективною протидією корупції треба усувати її причини та умови виникнення. Тому вважаємо, що основною моделлю боротьби з корупцією в Україні повинна стати європейська модель з додатком елементів азіатської у вигляді невідворотності покарання злочину.

Найбільш уразливими для корупції залишаються такі сфери суспільного життя: збір податків, реєстрація та ліцензування

підприємницької діяльності, митна та судова справи; призначення на керівні посади, вища освіта, медичне обслуговування, місцеве управління.

Найчастіше суб'єктами корупції стають державні службовці.

Однією з головних причин існування корупції є прагнення чиновників до швидкого матеріального збагачення. Корупційна мотивація чиновника базується на бажанні одержувати великі доходи при малих зусиллях. Значна кількість чиновників розглядає державну службу як найприбутковіший і найменш ризикований бізнес. На цій основі в Україні розвивається кадрова корупція. Чиновник, даючи хабара керівнику організації, «купує» доходну посаду. В подальшій службовій діяльності посада вже використовується чиновником для одержання прибутків у вигляді хабарів. При цьому їх величина швидко зростає. Так, якщо в 2007 р. середній розмір хабара в нашій країні, за оцінками фахівців МВС, складав 3 тис. доларів США, то в 2008 р. – вже 6 – 7 тис. доларів. За цим показником Україна лідирує на всьому пострадянському просторі. 12 червня 2008 р. співробітниками Головного управління з розслідування особливо важливих справ Генеральної прокуратури і Управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ Криму затримали в Сімферополі голову однієї з селищних рад під час отримання хабара в сумі 5,2 млн доларів США [15, с. 2]. Цей факт свідчить, що хабарницький бізнес чиновників стає все більш зухвалім і для свого припинення потребує від держави швидких і нестандартних управлінських рішень.

В Україні практично відсутній механізм звітності, посадових переміщень та відповідальності чиновників за результати професійної діяльності. Відсутність ефективної системи управління професійною діяльністю чиновників посилює їх корупційні дії.

У зв'язку з тим, що основними причинами існування корупції є причини економічні, на нашу думку, доцільно значно посилити роль організаційно-економічних методів у протидії корупції. Тим паче, що переважне застосування правових методів не дало до цього часу належних результатів. Вважаємо, що матеріальним інтересам чиновника у вигляді хабара треба протипоставити інші матеріальні та моральні стимули. Використання організаційно-економічних методів посилить профілактично-попереджувальну основу боротьби проти корупції.

На нашу думку, основою організаційно-економічних засобів протидії корупції повинні стати:

- значне розширення застосування науково обґрунтованих штрафних санкцій;

- введення ефективних систем матеріального і морального стимулювання державних службовців;

– створення ефективної системи конкуренції, оцінки та посадових переміщень державних службовців.

Повністю ліквідувати корупцію вдасться ще не скоро, однак застосування запропонованих організаційно-економічних заходів дозволить, на нашу думку, значно її знизити та підвищити ефективність державного управління, зміцнити економічну безпеку України.

Список літератури: 1. Макогон Ю. ГМК України на зовнішніх ринках: стан і перспективи / Ю. Макогон, І. Майорова, Т. Медведкін // Економіка України. – 2005. – № 4. – С. 72–80. 2. Якубовський М. Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 року / М. Якубовський, В. Новицький, Ю. Кінзерський // Економіка України. – 2007. – № 11. – С. 4–20. 3. Павлишенко М. Еквівалентний обмін – основа ринкової економіки / М. Павлишенко // Економіка України. – 2007. – № 10. – С. 83–93. 4. Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України / М. Петрина // Економіка України. – 2006. – № 8. – С. 35–40. 5. Єщенко П. Економічні теоретичні концепції та їх предмет / П. Єщенко // Економіка України. – 2004. – № 5. – С. 56–61. 6. Черговий IV з'їзд спілки економістів України. I Міжнародна науково-практична конференція // Економіка України. – 2009. – № 12. – С. 85–92. 7. Байков Н. Перспективи розвитку мирової енергетики до 2030 г. / Н. Байков, Г. Безмельниціна, Р. Гринкевич // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 5. – С. 19–30. 8. Передова стаття. Енергетичний потенціал України // Енергосбережение. – 2003. – № 11. – С. 2–7. 9. Клюк Б. Україна может диверсифицировать как поставки нефти, так и газа, если всерьез этим заниматься / Б. Клюк // Энергетическая политика Украины. – 2005. – № 5. – С. 6–9. 10. Стогній Б. Енергетичні загрози та прогнози / Б. Стогній // Віче. – 2006. № 5–6. – С. 51–54. 11. Полтавец И. Газовый сектор Украины: время реформ / И. Полтавец, Ф. Павел // Энергетическая политика Украины. – 2005. – № 6. – С. 8–13. 12. Нагребецька І. Що підгодує вітчизняну корупцію? / І. Нагребецька // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 91. – С. 6–7. 13. Рижкова Л. Боротьба з корупцією не кампанія, а справжня війна / Л. Рижкова // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 201. 14. Статистичний щорічник України за 2008 рік. – К. : Консультант, 2009. – 573 с. 15. Генкин А. Поймали на «горячем» / А. Генкин // Время. – 2008. – № 109.

Надійшла до редакції 06.05.2011

Раскрыты причины дальнейшего экономического отставания Украины от стран-конкурентов, ослабления экономической безопасности страны. Исследованы инновационные направления развития экономики, энергетической безопасности и организационно-экономические средства противодействия коррупции, на основании которых предложены пути укрепления экономической безопасности Украины.

Reasons of the further economical lag of Ukraine from the countries-competitors, weakening economical security of the country are disclosed. Innovation directions of economy and energetic security development are researched. The author also researches organizational and economical measures of counteracting corruption and on their basis suggests the ways of strengthening economical security of Ukraine.